

SOTKAMON KUNTA

Arviointikertomus vuodesta 2024

SISÄLLYS

TARKASTUSLAUTAKUNNALT A.....	3
1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA	3
1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminnan tarkoitus	3
1.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano.....	4
1.3 Toimintamuodot	5
2 EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHDYT TOIMENPITEET	7
3 TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOT VUODESTA 2024	11
3.1 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen toimialoittain	11
3.2 Kuntatalous	12
3.3 Hallinnon toimiala	14
3.4 Sivistyksen toimiala	20
3.5 Ympäristö- ja tekninen toimiala.....	24
3.6 Hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	27
3.7 Yleisiä huomioita ja kiitoksia kunnan toiminnasta	29

TARKASTUSLAUTAKUNNALT

Vuosi 2024 oli Sotkamon kunnassa monella tapaa merkittävä: kunnassa toteutui useita suuria hankkeita ja tehtiin päätöksiä, jotka vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen.

Vuoden 2024 aikana valmistuivat Sotkamon suuret investoinnit: Tenetin yleisurheilukenttä, yläkoulu sekä lukiokirjasto. Yläkoululaiset pääsivät Tenetin uusiin tiloihin elokuussa lukuvuoden alkaessa. Suurimmat infrahankkeet olivat Leivolanlahden omakotitaloalue ja Maisemakallion vapaa-ajanasumisen alue. Sotekeskus 1:n rakentaminen alkoi.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen käytettävissä olevien resurssien ja keinoin oli keskeinen tavoite vuonna 2024. Satsaukset liikuntapaikkoihin sekä terveisiin ja turvallisiin kouluympäristöihin ovat parhaita ennaltaehkäisevän terveys- ja turvallisuustyön muotoja. Tätä tavoitetta toteuttivat myös vuoden 2024 kulttuuritapahtumat, jotka kokosivat runsaasti eri ikäisiä osanottajia.

Unicefin Lapsiystävällinen kunta -tunnustus toi esiin lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin huomioimisen kunnassamme, ja se toimii jatkossakin ohjaavana arvona kuntastrategiassa.

Kestävä kuntatalous –ohjelma käynnistettiin, ja ohjelmalla tavoitellaan 2,6 miljoonan euron säästöjä seuraavina vuosina. Koko henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut toteutettiin. Säästötoimenpiteet toteutettiin henkilöstöä irtisanomatta, mikä oli positiivinen asia.

Suuret investoinnit ovat kasvattaneet kunnan lainamäärää. Kohonnut työttömyys vaikutti myös kunnan verotuloihin. Varsinkin pitkäaikaistyöttömien määrä kasvoi. Kuntatalouden tasapainottaminen onkin haastavaa tulevina vuosina.

Tarkastuslautakunta seurasi kunnan tavoitteiden toteutumista avainhenkilöille suunnattujen kyselyjen avulla. Kysely toimitettiin kunnanjohtajalle, kunnanhallituksen puheenjohtajalle sekä tulosalueiden johtajille. Päällimmäiseksi huolenaiheeksi nousi kuntatalous sekä toiminnan kehittäminen jokaisella toimialueella. Tekemistä siis riittää tulevinakin vuosina kaikilla kunnan toimialoilla, viranhaltijoilla ja luottamushenkilöillä.

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminnan tarkoitus

Tarkastuslautakunnan keskeisimpänä tehtävänä on valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi. Halutessaan tarkastuslautakunta voi tehdä lisäksi itsenäisiä tarkastuksia valitsemisensa kohteissa.

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- Kuntalain mukaan valtuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisimmistä tavoitteista;
- Valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- Arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- Arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- Huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- Valvoa Kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- Valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

1.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Sotkamon kunnan voimassa olevan hallintosäännön mukaan tarkastuslautakunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä viisi muuta jäsentä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat valtuutettuja. Jokaisella rekisteröityneellä valtuustopuolueella on edustus tarkastuslautakunnassa.

Jäsen	Varajäsen
Kaisu Rimpiläinen, puheenjohtaja	Pauliina Räisänen
Yrjö Sorvari, varapuheenjohtaja	Matti Korhonen
Sari Alakurtti	Maija Lipponen
Ari Korhonen	Kai Karjalainen
Merja Korhonen	Outi Penttinen
Anssi Rautio	Antero Pasanen
Tuula Rossi-Määttä	Marika Lamminmäki

1.3 Toimintamuodot

Tarkastuslautakunnan esittelijöinä toimivat varsinaisten päätösasioiden osalta puheenjohtaja, tilintarkastusasioiden tapauksessa tilintarkastaja ja teknisten kokousasioiden osalta sihteeri. Sihteerinä on toiminut hallinnon toimialasihteeri Minna Heikkinen 30.7.2024 asti. Uutena lautakunnan sihteerinä 1.8.2024 alkaen aloitti hallinnon toimialan sihteeri Nina Hilonen.

Vastuunalaisena tilintarkastajan tehtävää on vuonna 2024 toimittanut KHT-, JHT-, HT-tilintarkastaja Antti Kääriäinen KPMG:stä. Tarkastuslautakunta on tilikauden aikana seurannut tilintarkastajan työn edistymistä ja saanut selvityksen tilikauden 2024 tarkastuksen tuloksista. Lautakunta myös käsitteli ja vei valtuustolle tiedoksi sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.

Tarkastuslautakunta kokoontui 13 kertaa. Tarkastuslautakunnan työ perustuu valtuustokauden mittaiseen arviointisuunnitelmaan, joka on esitelty valtuustolle. Arviointisuunnitelmaan perustuen on laadittu työohjelma vuodelle 2024. Arviointi on edennyt työohjelman mukaisesti.

Tarkastuslautakunta on arviointivuoden 2024 arviointityötä toteuttaessaan kuullut eri tahoja, viranhaltijoita ja henkilöitä kunnan toimintaan liittyen. Lautakunnan työ ja eri aihepiireihin perehtyminen on edennyt seuraavalla tavalla:

18.1.2024	Maaseutupalveluiden katsaus
15.2.2024	Tilintarkastajan ajankohtaiskatsaus
9.4.2024	Henkilöstöraportti Vuoden 2023 tilinpäätöksen tilannekatsaus

24.4.2024	Sotkamon kunnan vuoden 2023 tilinpäätös ja toimintakertomus
7.5.2024	Hyvinvoinnin vuosiraportti 2022–2023 Tilintarkastajan yhteenvetoraportti tilikauden 2023 tilintarkastuksesta
13.5.2024	Katsaus investoinneista ja vuokrasaatavista Sotkamon kunnan vuoden 2023 tilinpäätöksen hyväksyminen ja vastuuvapauden myöntäminen
28.5.2024	Arviointikertomus vuodelta 2023
4.6.2024	Arviointikertomus vuodelta 2023
6.6.2024	Arviointikertomus vuodelta 2023
10.6.2024	Arviointikertomus vuodelta 2023 Sotkamon kunnan vuoden 2023 tilinpäätöksen hyväksyminen ja vastuuvapauden hyväksyminen
10.9.2024	Tarkastuslautakunnan pöytäkirjanpitäjän valinta toimikauden 31.5.2025 loppuun asti Tonttiasioiden katsaus Viestinnän ajankohtaiset asiat Tilintarkastussuunnitelma tilikaudelle 2024 Tarkastuslautakunnan työohjelman laatiminen loppuvuodeksi 2024 Sidonnaisuuksien ilmoittaminen
30.10.2024	Tenetin koulu esittely
3.12.2024	Tilintarkastuksen ajankohtaiset asiat Tarkastuslautakunnan työohjelma vuodelle 2025

Lautakunnan jäsenet toimivat vuonna 2024 myös seuraavissa muissa toimielimissä:

- Sotkamon kunnanvaltuusto, vanhus- ja vammaisneuvosto, elinvoimajaosto ja keskusvaalilautakunta
- Sotkan Voima Oy:n hallitus
- Kainuun maakuntavaltuusto
- Kainuun hyvinvointialueen aluevaltuusto ja vanhusneuvosto

2 EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHDYT TOIMENPITEET

Kunnanhallitus on antanut kunnanvaltuustolle seuraavan lausunnon vuoden 2023 arviointikertomuksessa mainittuihin huomioihin.

Tarkastuslautakunta on päättänyt nostaa taloudesta tarkasteltavaksi seuraavan huomion, johon pyydämme kommenttia:

Tarkastuslautakunta suositaa, että talouden raportointi ja päättäjille suunnattu talousviestintä olisi jatkuvaa ja ajantasaista. On hyvä viestiä myös siitä, kuinka talouden yllättäviin tilanteisiin aiotaan reagoida ja millaisella aikataululla tämä tehdään. Lautakunta suosittelee myös, että talousarviomuutokset tuodaan kunnanvaltuuston käsiteltäviksi niin varhain kuin mahdollista.

Kunnanhallituksen vastaus:

Talousarviomuutokset vuodelta 2024 on käsitelty hallituksessa 16.9.2024. Talousviestintä on vuonna 2024 ollut ajantasaista siltä osin kuin kuukausittaiset kausien sulut on saatu valmiiksi. Koko kuntaa koskevia talousennusteita on myös esitelty hallitukselle ja valtuustolle vuoden kuluessa. Toimialakohtaiset ennusteet, sekä lyhyen että pitkän aikavälin, saadaan valmiiksi 8.10.2024, jolloin ne esitellään valtuustoseminaarissa.

Tarkastuslautakunta on päättänyt nostaa hallinnon toimialalta tarkasteltavaksi seuraavia huomioita, joihin pyydämme kunnalta vastausta:

Henkilöstön kehityskeskusteluiden vähäinen lukumäärä herättää edelleen huolta. Tarkastuslautakunta kysyy: kuinka varmistetaan jatkossa, että koko henkilöstön kehityskeskustelut on käyty 1–2 vuoden välein, ja keskusteluja varten hyödynnettävä sähköinen alusta otetaan laajasti käyttöön?

Kunnanhallituksen vastaus:

Henkilöstöjärjestelmä Populuksen osaksi hankitaan HR-lisäosa, jonne kehityskeskustelut jatkossa teh-

dään. Populus on säännöllisesti käytössä koko henkilöstöllä, eikä kehityskeskustelu vaadi erillisiä käyttöoikeuksia tai eri ohjelmiston osaamista. Kehityskeskustelujen merkitystä ja hyötyjä tuodaan esille esihenkilöinfoissa, työyhteisöjen palaverissa ja intranetissä. Koulutetaan henkilöstöä käyttämään uutta sähköistä lomaketta ja lisäksi kehityskeskusteluissa tarvittavia muita taitoja, kuten esimerkiksi fasilitointi-, puheeksiotto- ja työyhteisötaitoja. Ennen sähköisen lomakkeen vakiintumista kerätään käydystä kehityskeskusteluista tietoa koulutussuunnitelman laatimisen yhteydessä. Kehityskeskusteluja ja siihen verrattavissa olevia keskusteluja käydään myös tva- ja henkilökohtaisen lisän arviointien yhteydessä. Sähköiseen järjestelmään tallennettujen keskustelujen määrää on tulevaisuudessa helpompi seurata.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että kunnan sisäisen viestinnän toimivuuteen ja viestinnän yhdenvertaisuuden toteutumiseen kiinnitettäisiin huomiota. Tiedon on oltava helposti saatavutettavaa kaikille työntekijöille.

Kunnanhallituksen vastaus:

Sotkamon kunnan työyhteisöviestinnän ohje valmistui vuoden 2023 lopulla, jota on käsitelty viestintätyöryhmässä, johtoryhmässä, yt-työryhmässä sekä tietoturva- ja tietosuojatyöryhmässä. Ohjeessa määritellään periaatteet, kanavat ja roolit sisäisen viestinnän toteutukselle, ja muun muassa esihenkilöiden molemmin suuntaista viestintäroolia on vahvistettu. Myös työyhteisön ja työntekijän viestintäroolit on kuvattu. Sisäisen viestinnän lähtökohdat ja periaatteet ovat avoimuus, rehellisyys ja vuorovaikutteisuus, oikea-aikaisuus ja aktiivisuus, ymmärrettävyys ja saavutettavuus sekä yhdenvertaisuus ja tasa-arvoisuus. Työyhteisöviestinnän onnistuminen on koko organisaation yhteinen asia. Ohjeistuksen jalkauttaminen henkilöstölle käynnistyi 2024.

Sisäisen viestinnän toimivuutta on parannettu edistämällä tiedon saavutettavuutta viestintäteknisin keinoin ja laitehankinnoin.

Tarkastuslautakunta on päättänyt nostaa sivistyksen toimialalta tarkasteltavaksi seuraavia huomioita, joihin pyydämme kunnalta vastausta:

Tarkastuslautakunta suosittaa, että kulttuuritarjonnassa huomioidaan monenlaiset kohdeyleisöt vauvasta vaariin. Tarjonnan on hyvä olla mahdollisimman helposti lähestyttävää sekä esteetöntä. Myös kuntalaisia aktivoiville, osallistaville kulttuuritapahtumille on kysyntää.

Kunnanhallituksen vastaus:

Kulttuuritoimi tarjoaa erilaisia tapahtumia ympäri vuoden sekä maksullisina että maksuttomina. Tapahtumissa huomioidaan vuosittain eri kohderyhmät, esim. lapsille kohdennettuina on ollut Lasten tapahtuma Lasten oikeuksien viikolla (kansalaisopiston järjestämänä yhteistyössä muiden vapaa-aikapalveluiden kanssa), kulttuuriopetussuunnitelman (Kops) kautta varhaiskasvatukselle, perusopetukselle ja lukiolle järjestetään suunnitelman mukaisesti kohdennettuja tapahtumia, kokemuksia ja elämyksiä, mm. konsertteja, teatteria, museokäyntejä, taidenäyttelyitä ym. Valtakunnallinen Taidetestaajat mahdollistaa kaikille Suomen kahdeksasluokkalaisille kulttuuriin tutustumista.

Kansalaisopistolla on lapsille ja nuorille taiteen perusopetusta tanssissa, kädentaidoissa ja kuvataiteessa. Lisäksi muita lapsille ja nuorille suunnattuja kursseja on useita. Harrastamisen Suomen mallin kautta tarjotaan erilaista kulttuuritoimintaa ja samoin nuorisotoimen perustoiminnassa sekä kerhotoiminnassa. Vuoden 2023 toiveiden perusteella tarjottiin myös aikuisille taiteen perusopetusta kuvataiteessa ja erillinen kulttuurikurssi lukuvuodelle 2024–2025. Seniori-ikäisille on järjestetty konsertteja, luentoja ja teatteria. Lisäksi kirjastossa on järjestetty monenlaista kulttuuriin liittyvää toimintaa. Esiintyjiä on viety myös Himmeliin. Liikuntakulttuuri on osa kulttuuritoimintaa ja kunta järjestää sekä kursitoimintaa että erilaisia tapahtumia.

Käytössä on turvallisen tilan periaatteet, esteettömyys huomioidaan korotettujen katsomoiden kautta, verkkokaupan kautta on helppo hankkia lippuja ja Kaiku-kortilla voi osallistua maksuttomasti maksullisiin kulttuuritilaisuuksiin sekä kansalaisopiston yhdelle kurssille vuosittain. Maksuttomia kulttuuritilaisuuksia on ollut useita, ja Hama-rahoituksella (Taike) järjestettiin yhteisöllisiä kylätapahtumia. Muutamia kulttuuritilaisuuksia on myös striimattu, jolloin niiden seuraaminen on mahdollistunut kotoa käsin.

Tarkastuslautakunta on päättänyt nostaa yleisesti kunnan toiminnasta tarkasteltavaksi seuraavia huomioita, joihin pyydämme kunnalta vastausta:

Tarkastuslautakunta suosittaa, että Sotkamon kunnan erilaisten hankkeiden tuloksia sekä niiden mahdollisesti tuottamia hyötyjä tuotaisiin jatkossa selkeämmin ja koostetummin esille.

Kunnanhallituksen vastaus:

Jatkossa merkittävistä hankkeista tehdään erillinen raportointi tilinpäätökseen. Lisäksi hankkeiden tuloksia ja vaikutuksia voidaan esitellä lautakuntien, kunnanhallituksen ja valtuuston kokouksissa, iltakouluissa tai seminaareista.

Sotkamossa on paljon ulkomailta saapuneita asukkaita. Tarkastuslautakunta suosittaa, että maahanmuuttajille luodaan hyvät mahdollisuudet kotoutua kuntaan ja osaksi paikallista yhteisöä. Maahanmuuttajille on hyvä tarjota informaatiota, opastusta ja viestintää eri kielillä.

Kunnanhallituksen vastaus:

Kunnan verkkosivuille on asennettu tekoälypohjainen kolmannen osapuolen ääni-käännöspalvelu, jonka avulla sivun sisältöjä voi kuunnella ja kääntää eri kielelle. Käyttäjä voi valita käännöskielen ja joko lukea käännetyn sisällön tai kuunnella sen ääneen. Lisäksi Sotkamon kunnan verkkosivuilla on myös tiivistetty kieliversio englanniksi.

Työllisyyspalveluissa vieraskielisten ohjaaja tarjoaa yksilöllistä ohjausta ja neuvontaa asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti mm. asunto, työ- ja opiskeluasioissa, eri viranomaisten palveluihin ohjautumisessa ja niissä asioimisessa. Asiakkaat ovat ottaneet itse yhteyttä ja heitä on ohjautunut myös muiden toimijoiden kautta. Sotkamon kunnan verkkosivuilla on ollut erikseen ohjeistusta ukrainan kielellä. Vuonna 2025 voimaan astuva laki kotoutumisen edistämisestä velvoittaa kuntia yhä vahvemmin huolehtimaan maahanmuuttajan kotoutumisesta. Kainuu-Koillismaan työllisyysalueelle laaditaan parhailaan uutta työllistämislähtöistä kotoutumisen edistämisen ohjelmaa ja kunnassa resursoidaan henkilöstöä vastaamaan lakisääteisistä palveluista.

Perusopetuksessa järjestetään valmistavaa opetusta, jossa perusopetusikäisille lapsille opetetaan suomen kielen perusteet ja mahdollistetaan yleisopetukseen siirtyminen noin vuoden opiskelujen jälkeen. Tämän jälkeen suomen kielen opetusta jatketaan suomi toisena kielenä -oppimäärän mukaisesti. Lautakunnan myöntämällä tuntikehyksellä on palkattu suomi toisena kielenä -opettajia. Myös varhaiskasvatuksessa huomioidaan lapset, joilla suomi on toinen kieli. Huoltajien kanssa asioidessa käytetään tulkkauspalveluita, jotta varmistetaan huoltajien, että huoltajat ymmärtävät suomalaisen koulujärjestelmän ja siihen liittyvät asiat.

Kansalaisopiston kurssiohjelmassa on suomen kielen kursseja ulkomaalaisille ja muutamia muita kursseja opetetaan myös eri kielillä kuin suomeksi. Ohjeistusta on englanniksi, ukrainaksi ja venäjäksi.

Tarpeenmukaisia käännöspalveluja tuotetaan poikkihallinnollisesti.

3 TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOT VUODESTA 2024

3.1 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen toimialoittain

Kunnan eri toimialoille laaditaan vuosittain talousarviossa esitettävät toiminnalliset tavoitteet, jotka pohjaavat kuntastrategiaan. Tässä osiossa on tarkasteltu näiden tavoitteiden toteutumista vuoden 2024 osalta. Tarkastuslautakunta on keskittynyt nimenomaan tavoitteeseen liitetyn toimenpiteen toteutumisen arviointiin.

Kunkin tavoitteen kohdalla on esitetty nuolin arvio tavoitteiden saavuttamisesta: vihreä nuoli merkitsee tavoitteen toteutumista, keltainen osittaista toteutumista ja punainen nuoli toteutumaton tavoitetta. Tavoite, jonka toteutumista ei ole kyetty arvioimaan on merkitty harmaalla viivalla. Esitystapa on kuvattu alla olevassa taulukossa. Lisäksi tarkastuslautakunta on laatinut useita kirjallisia huomioita tavoitteisiin liittyen. Kunkin toimialakohtaisen osion alussa on yhteenveto tavoitteiden tilanteesta piirakka-diagrammina.

Tavoite toteutunut	
Tavoite toteutunut osittain	
Tavoite ei toteutunut	
Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida	

3.2 Kuntatalous

Kohonneet työttömyysluvut ja yleinen talouden matalapaine vaikuttivat Sotkamon kunnan talouteen vuonna 2024. Myös kunnan isoilla investoinneilla oli luonnollisesti vaikutuksensa kunnan talouteen. Kunnan investointimenot (brutto) olivat tilikaudella yhteensä 35 095 847 €. Merkittävien investointien vuoksi uuden lainarahoituksen tarve oli myös suuri. Yleisen korkotason laskun myötä lainoja on muutettu kiinteäkorkoisiksi pitkäaikaisiksi lainoiksi sekä tehty koronvaihtosopimus. Nämä tekijät tasasivat korkokulujen merkittävää nousua vielä vuonna 2024.

Kustannusten nousua lisäsivät myös henkilöstökulut, mutta ne jäivät kuitenkin arvioitua pienemmiksi. Tilikaudella 2024 vuosikate toteutui negatiivisena -2 375 897 € (TA 2024: -2 596 159 €) ja tilikauden tulos 3 257 617 € ylijäämäisenä (TA 2024: -6 708 623 €). Vuosikate toteutui 220 262 € ja tilikauden ylijäämä 9 966 240 € arvioitua parempana.

Myyntituotot alittivat talousarvion. Tähän vaikutti veden kulutuksen laskeminen arvioitua vähemmäksi. Lisäksi tonttien ja kiinteistöjen myynti ei tapahtunut ennakoidusti. Tonttien osalta painottui myynnin sijaan vuokraaminen.

Talousarvion suurimmat ylitykset kertyivät perusopetuksen ja elinkeinopalveluiden projekteista sekä työllistämistuesta. Kokonaisuudessa kustannusten nousun hillintä onnistui. Kestävä kuntatalous –ohjelman toimenpiteet olivat siis vaikuttavia. Lautakunta suosittelee ohjelman jatkamista suunnitelman mukaan.

Asukaskohtainen verotulokertymä oli 2 411 €/asukas. Yhden kunnallisveroprosentin tuotto oli 2 234 665 €. Valtionosuuksia kunta sai yhteensä 7 999 432 €. Positiivinen muutos johtui siitä, että kunta sai harkinnanvaraista valtionosuutta miljoona euroa loppuvuodesta 2024.

Vuosikate on -2 375 897 € negatiivinen. Vuosikate parani 220 262 € talousarvioon nähden. Tilikauden tulos on 3 257 617 € ylijäämäinen. Tuloksen paranemiseen vaikutti lämpöliiketoiminnan myynti 12,3 miljoonan euron hintaan Sotkan Voima Oy:lle.

Asukaskohtainen lainamäärä oli vuoden 2024 lopussa 8 740 €/asukas ja se nousi merkittävästi vuodesta 2023 (4830 €/asukas vuoden 2023 lopussa). Tämä on selkeästi yli valtakunnan keskiarvon. Lainanhoidon on oltava asianmukaista ja siihen on kiinnitettävä erityistä huomiota lähivuosina.

Kunnalla on talouteen liittyviä riskejä, joita ovat muun muassa työttömyyden kasvaminen tai sen jatkuminen korkealla tasolla, verotulojen mahdollinen pieneneminen sekä lasten määrän väheneminen. Nämä tekijät voivat heikentää kunnan tulopohjaa ja lisätä painetta talouden sopeuttamistoimiin.

Taloushallinnon seurannassa on tärkeää tunnistaa ne asiat, joilla on suoraa vaikutusta kirjanpitoon ja maksuvalmiuteen. Esimerkiksi maakaupat, investointien maksupositit sekä hankintojen luokittelu (investointi vs. käyttötalous) vaikuttavat olennaisesti taloudelliseen tilanteeseen. Kun talouden ajankoh-

taista tilannetta käsitellään kokouksissa, olisi toivottavaa, että luottamushenkilöiden kysymykset toimitettaisiin taloushallinnolle ennakoon. Tällöin taloushallinnolla on aikaa valmistautua vastauksiin perusteellisesti.

Yleisesti ottaen Sotkamon kunnan talous on tällä hetkellä haastavassa tilanteessa kasvavan velkaantumisen ja aiempien alijäämäisten tulosten vuoksi. Vaikka vuoden 2024 tulos oli positiivinen ja tulevaisuuteen on asetettu ylijäämätavoitteita, kunnan on onnistuttava Kestävä kuntatalous -ohjelmassaan ja pidettävä menot kurissa, jotta talous saadaan kestäväälle pohjalle.

Tarkastuslautakunta on päättänyt nostaa taloudesta tarkasteltavaksi seuraavat huomiot, johon pyydämme kommenttia:

- Tarkastuslautakunta suositaa, että talousraportoinnin kokonaisuutta kehitetään yhteistyössä luottamushenkilöiden ja toimialojen kanssa. On linjattava yhdessä, millaista taloustietoa halutaan saada säännöllisesti, esimerkiksi kuukausittain. Tämä parantaa ennakoitavuutta ja päätöksenteon laatua.
- Tarkastuslautakunta suositaa kuntaa kiinnittämään erityistä huomiota reskontran ja maksuliikenteen hoitoon varattuihin henkilöstöresursseihin. Asiatarkastus- ja hyväksymisroolit on syytä määritellä selkeästi, jotta vältetään mahdolliset riskit. Huomionarvoista on, että reskontran ja maksuliikenteen yhdistäminen voi muodostaa vaarallisen työn yhdistelmän, mikä edellyttää asianmukaista työnjakoa ja valvontaa.
- Tarkastuslautakunta kysyy, kuinka kunta varmistaa taloushallinnon riittävät henkilöstöresurssit?
- Tarkastuslautakunta suositaa, että toimialojen ja taloushallinnon välistä yhteistyötä kehitetään. Tällöin voidaan tavoitteellisesti ohjata kestävää kuntataloutta ja päätöksentekoa. Ennakoitavuus on osa vastuullista taloudenhoitoa.
- Tarkastuslautakunta suositaa, että taloushallinto tekee suunnitelman siitä, kuinka taloudesta viestitään kokouksissa luottamushenkilöille. Talouden toimenpiteistä ja ajankohtaisesta tilanteesta on hyvä raportoida säännöllisesti luottamushenkilöille.

3.3 Hallinnon toimiala

Hallinnon toimiala kattaa keskeiset kunnallisen päätöksenteon ja hallinnon osa-alueet: vaalit, tarkastuslautakunnan, kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen, elinkeinopalvelut, henkilöstötoimen, lomatoimen sekä maataloustoimen. Toimialan vastuuhenkilöinä toimivat kunnanjohtaja sekä hallinto- ja henkilöstöjohtaja.

Talousarvion 2024 toiminnalliset tavoitteet laadittiin Sotkamon kuntastrategian 2025 sekä toimiala-, työllisyys- ja elinvoimaohjelmien sekä digitiekartan pohjalta. Toimialalla jatkettiin toiminnan kehittämistä, arvioitiin riskejä ja käynnistettiin Kestävä kuntatalous -ohjelma. Ohjelmalla pyritään sopeuttamaan kuntataloutta ja hillitsemään kustannusten kasvua pitkällä aikavälillä.

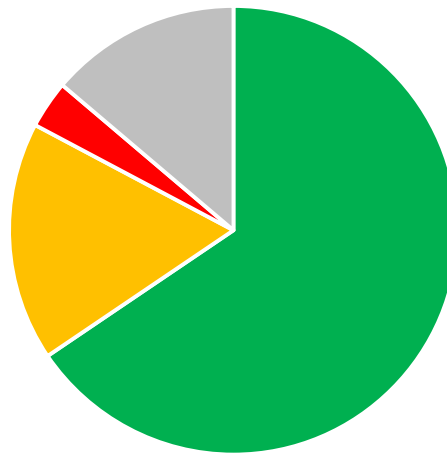
Toimialan talousarviossa kertyi toimintatuottoja arvioitua vähemmän, yhteensä noin 635 000 euroa. Toisaalta toimintakuluissa saavutettiin myös säästöjä, kun toimintakulut toteutuivat 297 000 euroa arvioitua pienempinä.

Luottamushenkilöorganisaatiossa jatkettiin toimielinten työn tukemista ja päätöksenteon valmistelua kunnanhallituksen ja -valtuuston ohjaamana. Kunnanvaltuuston ja hallituksen työskentelyä tukivat myös jaostot.

Henkilöstöasioissa panostettiin työhyvinvointiin ja henkilöstöjohtamisen kehittämiseen. Vuoden aikana toteutettiin koko henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut, mutta säästötoimet pystyttiin toteuttamaan ilman irtisanomisia, mikä on merkittävä saavutus poikkeuksellisessa taloustilanteessa.

Vaikka Sotkamon kunta panostaa monin tavoin työhyvinvointiin ja on saanut positiivista palautetta esimerkiksi palkkausasioista ja työterveyspalveluista, henkilöstön itsensä nostamat kehityskohteet viittaavat edelleen joillain osa-alueilla oleviin haasteisiin. Erityisesti esihenkilötyön kehittäminen palautteen antamisen osalta sekä organisaation johtamistavan ja avoimuuden parantaminen näyttäisivät olevan keskeisiä painopisteitä. Myös työmäärän hallintaan ja riittävien resurssien varmistamiseen on tarvetta kiinnittää huomiota, jotta työntekijöillä on riittävästi aikaa työtehtäviensä suorittamiseen. Työterveyshuollon tuen kehittäminen voi edistää henkilöstön työkykyä ja hyvinvointia.

Hallinnon toimialan toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

■ Toteutunut ■ Osittain toteutunut ■ Ei toteutunut ■ Ei voida arvioida

TAVOITE	TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIO	
Osallisuus edistyy Mittari: Yhteistyöasiakirja käytössä. Yhteistyöllä enemmän -hankkeen toimenpiteiden toteutuvat	➡	Tavoite toteutunut
Ehkäisevän päihdetyön ja mielenterveys-työn edistäminen Mittari: koulutusten ja koulutukseen osallistuneiden henkilöiden lkm. Kainuun mielenterveysohjelman valmistuminen.	➡	Koulutuksia on järjestetty kaksi, mutta koulutuksiin osallistuneiden lukumäärä puuttuu.
Ehkäisevän päihdetyön ja mielenterveys-työn edistäminen Mittari: Toimintamalli on käytössä Sotkamossa. Päihdeavainindikaattorit alkoholin, tupakkatuotteiden ja rahapelien saatavuuden seurannassa ovat käytössä.	➡	Tavoite toteutunut

Työttömyysjaksojen lyheneminen Mittari: Työttömien osuus työvoimasta enintään 5 % (vuoden keskiarvo) Virta yli 3 kk työttömyyteen kuntakokeilun kohderyhmän osalta enintään 26,5 % (vuoden keskiarvo). Kuntakokeilun kohderyhmän aktivointiasete yli 50 % kaikissa ikäluokissa. Työmarkkinatuen maksuosuus pienenee (TA 310 000 €).		Hyvin vaikea talous- ja työllisyystilanne valtakunnallisesti vaikuttanut tavoitteiden toteutumiseen. Työmarkkinatuen maksuosuus pienentynyt.
Nuorten työttömyyden ja syrjäytymisen ehkäisy Mittari: Työpajatoimintojen yhdistäminen toteutettu. Ohjaajan rekrytointi toteutettu. Toimintakeskuksella olevien alle 29-vuotiaiden nuorten määrä kasvaa.		Toimintakeskus suljettu vuoden 2024 aikana.
Laaditaan Sotkamon osallisuuden malli Mittari: Malli laadittu		Työ on kesken.
Toimialakohtaisten viestintäroolien jalkauttaminen Mittari: Määrittelyt on tehty		Työ on käynnistynyt.
Henkilöstön tietoisuus kasvaa viestintää ohjaavista ohjelmista Mittari: Viestintää mitataan työhyvinvointikyselyssä		Henkilöstökyselyn vastaajamäärä on suhteellisen pieni, hieman yli puolet henkilöstöstä.
TE-palveluita koskeva uudistus toteutettu ja fyysinen toimipiste sijaitsee Sotkamossa 2025 Mittari: Toimitilat ja henkilöstösiirrot valmisteltu		Tavoite toteutui lopullisesti vuonna 2025.
Toimintakeskuksen asiakkaiden toiveisiin vastaaminen Mittari: Asiakaspalaute kehittyy vuoden 2023 tasosta		Kyselyyn vastanneiden määrä matala ja se on laskenut vuodesta 2023. Palautteen laadun kehittymistä on vaikea arvioida vertailulukujen puuttuessa.
Työnantajamielikuva on vahvistunut Mittari: Suunnitelman mukaisia toimenpiteitä toteutetaan		Toimenpiteiden suuntaamisesta ei ole tietoa.
Kunnan asukasluvun vahvistaminen Mittari: Kohderyhmäkohtainen kampanja toteutettu		Tavoite on toteutunut kuntamarkkinoinnin näkökulmasta. Asukasluku on laskenut. Muuttovoitto oli 73 henkilöä.

Yritysten toimintaedellytysten tukeminen sekä uusien yritysten sijoittumisen edistäminen kunnan alueelle Mittari: Yritysten määrän kasvu, Etenijäpalvelusetelipäästösten määrä, yritysta-paamisten järjestäminen säännöllisesti		Tavoite toteutunut.
Vahva ja monipuolistunut elinkeinotoiminta Mittari: Käynnissä olevien hankkeiden määrä		Useita hankkeita on ollut käynnissä, mutta niiden tarkkaa lukumäärää ei ole tiedossa. Tavoitteen toteutumista on vaikea arvioida. Myös hankkeiden laadullisia tavoitteita olisi syytä mittaroida.
Uusien kaava-alueiden rakentaminen alkaa Mittari: Myydyt/vuokratut tontit		Vuokrattujen ja myytyjen omakoti- ja lomarakennustonttien määrä alle 10 kpl.
Uudet työnhakijat työllistyvät nopeasti Mittari: Työllistymiseen/yrittäjyyteen opiskeluun päättäneiden työnhakujen keskiarvo kuntakokeilun kohderyhmän osalta on n. 15 kpl/kk. Henkilökohtaisen asioinnin ka. määrä kasvaa yli 50 %. (ka 106 as/kk 2023). Vieraskielisten ohjaaja onnistuneesti rekrytoitu. Vähintään 3 opiskelijaa vuodessa.		Tavoite toteutui enimmäkseen. Henkilökohtaisen asioinnin määrä kasvoi ennakoitua vähemmän (29%).
Työnantajien työvoimatarpeiden ja asiakkaiden jatkopolkujen kartoittaminen Mittari: Työnantajakäyntien määrä kasvaa reilulla 50 %:lla (2023 n. 45 käyntiä)		Tavoite toteutunut.
Edistetään uusien innovaatioiden syntymistä Mittari: Aktiivitilan palvelusetelien määrä 5		Tavoite toteutunut
Asianhallinnan digitaalinen siirtyminen Mittari: Järjestelmät käytössä ja toimivat integraation muista järjestelmistä. Uusia sähköisiä lomakkeita on pilotoitu. Sähköinen allekirjoitus on käytössä.		Tavoite on enimmäkseen toteutunut. Lomakkeiden käyttöönotto siirtynyt vuodelle 2025.
Digitalisaation avulla sujuvoitetaan hallintopalveluiden palveluja Mittari: Tehtäväkuvaukset päivitetty ja prosessikaaviot laadittu		Tavoite toteutunut.

Vahvistetaan henkilöstön sitoutuneisuutta ja työhyvinvointia Mittari: Työsuhteensa päättäneiden työntekijöiden määrä ja syitä seurataan. Toteutetaan lähtökysely.		Tavoite toteutunut.
Henkilöstön ja työyhteisöjen taidot muutostilanteissa vahvistuvat Mittari: Yhteisöllisyys ja yhteistyön laatu kasvaa, muutostilanteiden läpivienti helpottuu ja haastavien tilanteiden käsitteilyn työkalut lisääntyvät työyhteisössä.		Tavoitteen toteutumista on vaikea arvioida.
Työterveyshuollon palvelut ovat toimintasuunnitelman mukaisia ja digitalisointia hyödynnetään työkyvyn johtamisessa Mittari: Työterveyshuollon asiakastytyväisyyttä mitataan.		Tavoite toteutunut, koska asiakaskysely on toteutettu. Myös hoitoonpääsyn helppoutta ja palvelun laatua on syytä mitata.
Sotkamon vetovoiman lisääminen kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettuna ympärivuotisena matkailualueena ja asuinympäristönä. Alueen erityisiä vahvuuksia ovat perhe-, lumi-, liikunta-, elämys-, hyvinvointi- ja luontomatkailu. Mittari: Päiväkävijät, rekisteröidyt majotusvuorokaudet, www sivujen kävijät vuokatti.fi sivustolla		Tavoite toteutunut. Vuokatti.fi-sivuston kävijämäärä ja kävijämäärätavoite puuttuu.
Matkailualueiden investointien edistämisen Vuokattiin ja Sotkamoon Mittari: Toteutuneet investoinnit		Tavoite toteutunut
Talousarvion sitovuuden noudattaminen Mittari: Jatkuvan seurannan lisäksi 3 krt/v. osavuosisikatsaus toimialoittain, jossa talousarvion ja toteumien vertailu.		Luottamushenkilöillä ei ole ollut riittävän kattavaa tietoa talouden ajankohtaisesta tilanteesta.
Taloushallinnon järjestelmäuudistuksen aikana ja jälkeen seurattava talousluku- jen oikeellisuutta Mittari: Oikeat, riittävät ja ajantasaiset talousluvut.		Tavoite toteutunut
Taloushallinnon järjestelmäuudistuksessa seurattava henkilöstön osaamisen tasoa. Mittari: Järjestelmän sujuva ja tehokas käyttäminen.		Tavoite toteutunut

Talousraportoinnin aikataulun noudattaminen, raportoitavien tietojen oikeellisuuden varmistaminen. Mittari: Taloustietojen raportoinnin oikeellisuus ja aikataulujen noudattaminen. Talousprosessien kehittäminen.		Raportoinnin reaaliaikaisuudessa on yhä kehitettävää.
---	---	--

Tarkastuslautakunta on päättänyt nostaa hallinnon alalta tarkasteltavaksi seuraavat huomiot, johon pyydämme kommenttia:

- Tarkastuslautakunta suositaa, että vaikuttavuuden arviointiin kiinnitetään enemmän huomiota toiminnallisten tavoitteiden mittareita määriteltäessä. Erityisesti laadullisten tavoitteiden mittaamista tulisi kehittää monipuolisemmaksi. Lisäksi suositellaan, että mittareiden seuranta ja tulosten hyödyntämistä kehittämistyössä vahvistetaan.
- Tarkastuslautakunta suositaa, että kaikkien työntekijöiden kanssa käydään kehityskeskustelut ja niistä saatuja palautteita myös hyödynnetään työn kehittämiseen.
- Tarkastuslautakunta suositaa, että esihenkilötyötä, johtamisen avoimuutta ja työmäärän hallintaa kehitetään määrätietoisesti. Nämä tekijät nousivat esiin mahdollisina kehityskohteina henkilöstöraportissa.

3.4 Sivistyksen toimiala

Sivistyksen toimiala vastaa laajasta ja merkittävästä palvelukokonaisuudesta, johon kuuluvat yleishal-
linto, varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, aamu- ja iltapäivätoiminta, lukio, Vuokatti-Ruka Olympiaval-
mennuskeskus, liikuntapalvelut, kansalaisopisto, taiteen perusopetus, kirjasto, kulttuuri- ja musiik-
kiopistotoiminta, museotoimi sekä nuorisotoimi. Toimialan vastuuhenkilönä toimii sivistysjohtaja.

Vuosi 2024 oli toimialalla monella tavalla merkittävä. Uusi lukio-kirjastorakennus valmistui ja Tenetin
yläkoulun uudet tilat otettiin käyttöön. Teknisen ja sivistyksen toimialojen yhteistyö rakennushank-
keissa oli hyvää, ja hankkeiden viestintä kuntalaisille hoidettiin onnistuneesti.

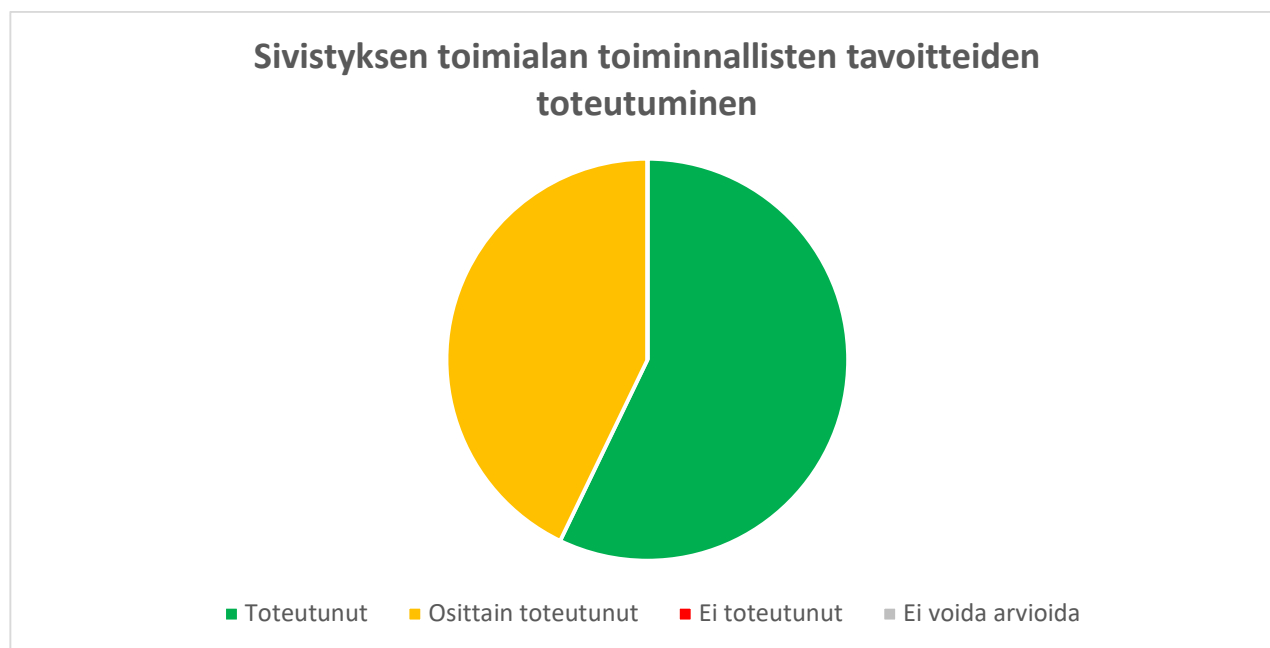
Taloudellisesti sivistyksen toimiala suoriutui hyvin: toimintatuotot ylittyivät hieman arvioidusta, vaikka
myyntituotot ja avustukset jäivät edellisvuotta pienemmiksi. Toimintakulut pysyivät hallinnassa, ja ta-
loudelliset tavoitteet saavutettiin pääosin suunnitellusti. Toimialalla toteutettiin laajasti hanketoimin-
taa.

Toimialan kehittämistyötä ohjasi kuntastrategia 2025 sekä sen pohjalta laadittu toimialaohjelma. Kult-
tuuri- ja vapaa-aikapalveluissa järjestettiin vuoden aikana lukuisia tapahtumia, jotka edistivät kuntalais-
ten hyvinvointia ja osallisuutta eri-ikäisille suunnatuin sisällöin. Unicef myönsi Sotkamolle Lapsiystäväl-
linen kunta -tunnustuksen.

Kokonaisuutena Sotkamon kunnan sitoutuminen lasten ja nuorten hyvinvointiin korostui viime vuonna.
Konkreettiset tavoitteet ja mittarit luovat pohjan edistymisen seurannalle. On kuitenkin tärkeää var-
mistaa, että laadulliset näkökohdat, kuten lapsivaikutusten arvioinnin syvyys ja lasten kuulemisten aito

osallisuus, toteutuvat käytännössä. Lisäksi avoimuus toteutettujen toimenpiteiden ja ohjelmien sisällystä voisi lisätä ymmärrystä ja luottamusta tehtyyn työhön. Jatkuva arviointi ja kehittäminen ovat avainasemassa, jotta investointi lapsiin ja nuoriin todella tuottaa tulosta tulevaisuudessa.

Sotkamon kunnan sivistystoimi ja nuorisotoimi ovat vuoden 2024 aikana edistäneet aktiivisesti lasten ja nuorten oikeuksia, turvallisia kasvuympäristöjä, hyvinvointia, kulttuuritoimintaa, kansainvälisyyttä ja digitalisaatiota asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Useat konkreettiset toimenpiteet ja mittarit ovat toteutuneet aikataulussa. Vuonna 2025 on tärkeää jatkaa aloitettua kehitystyötä, arvioida toimenpiteiden vaikuttavuutta käytännössä ja vastata edelleen avoimiin kysymyksiin, jotka liittyvät laadulliseen toteutumiseen ja pitkäaikaisiin vaikutuksiin.

TAVOITE	TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIO	
Toteutamme lasten ja nuorten oikeuksia. Teemme lapsivaikutusten arviointia jatkumona tärkeimmistä lasten ja nuorten kasvu- ja kehitysympäristöihin vaikuttavista asioista ennen päätöksentekoa. Mittari: Lyk-toimintasuunnitelma on toteutunut. Arviointi Lyk-mallin mukaan. Lasten ja nuorten kuulemisten tavat ja määrät. Lavan käytännön toteutus on tehty. Sivistystoimen lautakunta on tehnyt päätöksen A2-kielestä/kielistä ja päätös on toimeenpantu käytäntöön 1.8.2024 alkaen. Nuorisotoimi on työstänyt osallistuvan budjetoinnin kyselyn ja kohteet on valittu.		Tavoite on toteutunut
Takaamme turvalliset kasvu- ja kehitysympäristöt erinomaisella koulupolulla varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Investointi lapsiin ja nuoriin on investointi tulevaisuuteen. Mittari: Tenetin yläkoulu toimii uudessa koulurakennuksessa ja toiminta toteutetaan uusien toimintamallien mukaisesti (mm. koulunuorisotyö, samanikäis- ja yhteisopettajuuden kehittäminen). Varhaiskasvatussyksiköiden ja koulujen toiminnan ja tilojen kartoitus etenee valtuuston aikataulun mukaisesti. Varhaiskasvatuksen prosesseista on muodostettu toiminnanohjausjärjestelmä		Tavoite on enimmäkseen toteutunut. Osa tavoitteista siirtynyt vuodelle 2025.
Panostamme laadukkaaseen, ennaltaehkäisevään työhön, kaikenikäisten terveyteen ja hyvinvointiin - niin fyysiseen, henkiseen kuin sosiaaliseen -yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Mittari: Hyvinvointisuunnitelman tavoitteista on toteutunut 50%. Liikunnan toimintaryhmien/kurssien määrät eri ikäisille ja liikuntatapahtumien määrät. Hanketoiminnan määrät. Ept-ohjelma on toteutettu.		Tavoite on toteutunutta

Vahvistamme kulttuuritoimintaa sen eri ulottuvuuksissa alueen vahvuuksia korostaen; parannamme toimintaedellytyksiä ja lisäämme osallisuutta kulttuuritoiminnassa. Mittari: Toistuvia isompia tapahtumia on kuusi. Eri ikäryhmille suunnattu kulttuuritoiminnan määrä ja paikat. Prosenttitaiteeseen liittyvä toiminta on aloitettu, euromäärä. Viestintä- ja kokouskäytänteet on sovittu kunnan matkailutoiminnan kanssa. Uudistettua kopsia on toteutettu varhaiskasvatuksessa ja kouluilla. Tervajärven talomuseo on kengitetty tarvittavilta osin ja joitain sisäkorjauksia on tehty. Kirjastoauto on suunniteltu ja tilattu, päätökset siihen liittyen on tehty.		Tavoitteet ovat enimmäkseen toteutuneet. Tervajärven museon korjaukseen ei ole saatu rahoitusta ja kirjastoauton suunnittelu on siirretty myöhemmäksi.
Kasvatamme ja kasvamme kansainvälisyyteen Mittari: Kielikylpyjen määrät, kielet, osallistujamäärät, paikat. A2-kielen valinnat. Kv-hankkeet ja niihin osallistuneiden määrät. Ystävyysskuntatoiminnan tapahtumat ja osallistuminen; yksi uusi ystävyysskunta on hankittu. Kulttuuritoiminnan kansainväliset tapahtumat ja osallistuminen. Lukion kv-toiminnan muodot ja määrät.		Tavoite on enimmäkseen toteutunut
Hyödynnämme digitalisaation mahdollisuuksia. Mittari: Tavoitteista on vuoden 2024 osa tehty. Koulutusten määrät henkilökunnalle ja kuntalaisille. Varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmästä on tehty päätös. Viestintäsuunnitelma ja -vastuut on jalkautettu.		Tavoite on toteutunut osittain. Osa tavoitteista siirtynyt vuodelle 2025.
Kehitämme sivistyksen toimialan rakennetta Mittari: Hallinto- ja johtamisrakenteeseen liittyvien päätösten valmistelu ja toteuttaminen. Päätökset vapaa-aikapalveluiden yhteistyömahdollisuuksista selvitysten ja kartoitusten pohjalta.		Tavoitteiden toteutus siirretty vuoteen 2025.

Tarkastuslautakunta on päättänyt nostaa sivistyksen toimialalta tarkasteltavaksi seuraavat huomiot, joihin pyydämme kommenttia:

- Tarkastuslautakunta suosittaa, että lasten ja nuorten kuulemisen määrän sijasta on oleellisempaa kuulemisen laatu ja se, miten lasten ja nuorten näkemykset otetaan huomioon päätöksenteossa. Olisi hyvä avata, millaisia menetelmiä kuulemisissa käytetään ja miten varmistetaan aito osallisuus.
- Tarkastuslautakunta suosittaa hankkeiden pitkäaikaisten vaikutusten todentamista ja arviointia. Kuinka varmistetaan, että toteutuneet hankkeet ovat edistäneet eri ikäisten kuntalaisten hyvinvointia käytännössä?

3.5 Ympäristö- ja tekninen toimiala

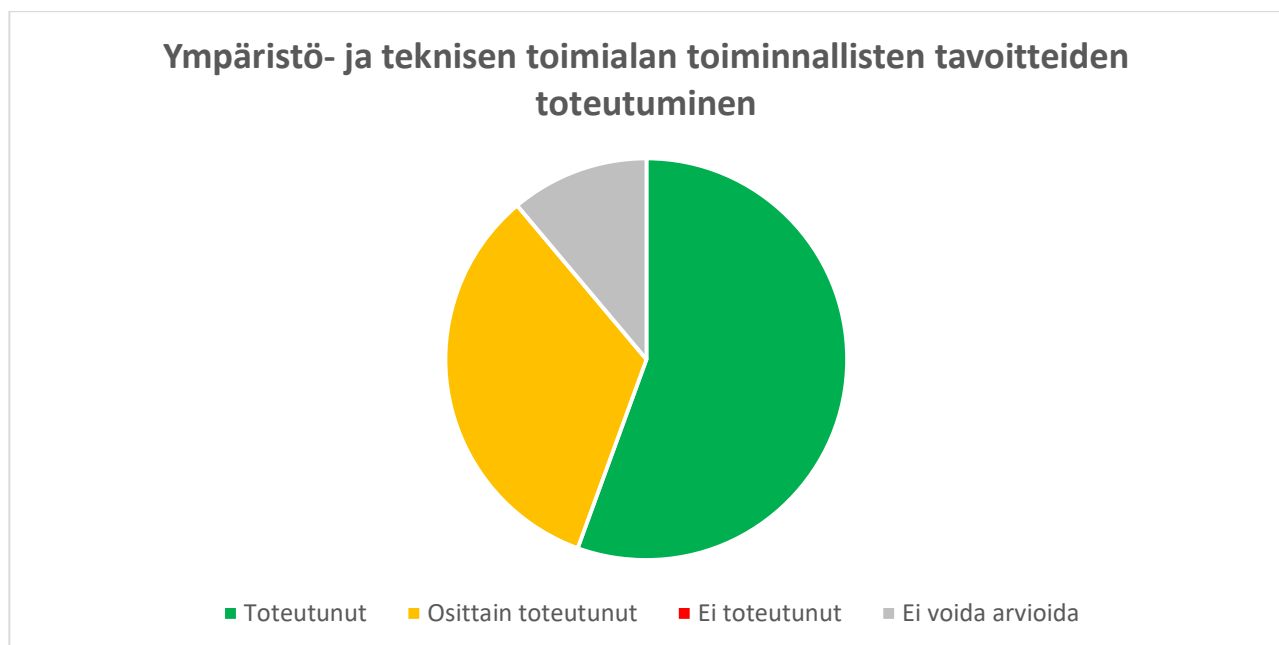

Ympäristö- ja tekniseen toimialaan kuuluvat kunnallistekniset palvelut, liikennealueet, tilapalvelut, ateria- ja puhtaanapitopalvelut, ympäristöpalvelut sekä vesi- ja viemärihuolto. Palvelut tuotetaan monimuotoisesti: kunnan omana työnä, seudullisena yhteistyönä lähikuntien kanssa sekä ostopalveluina. Toimialan vastuuhenkilönä toimii tekninen johtaja.

Vuonna 2024 toimialalla jatkettiin mittavia investointihankkeita ja kehitettiin infrastruktuuria. Toimialan talous toteutui arvioitua paremmin. Toimintakulut pysyivät budjetin rajoissa, ja taloudellista liikkumavaraa syntyi muun muassa hankintojen ja palvelujen kilpailutusten kautta. Lisäksi tehtiin poistokirjauksia noin kahden miljoonan euron edestä.

Teknisen toimialan tavoitteet ovat pääosin konkreettisia ja niihin on asetettu tarkat mittarit. Painopistealueita ovat organisaation kehittäminen, digitalisaatio, tiedonhallinta, lainsäädännön uudistaminen, omaisuuden hallinta ja ympäristövastuullisuus.

Mittareiden kytkemistä laajemmin toimialaohjelmaan ja strategian tavoitteisiin voisi myös selkiyttää (esim. organisaatiomuutokset, ympäristönsuojelumääräykset). Tavoitteiden sisältöä ja laajuutta on hyvä avata enemmän.

TAVOITE	TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIO	
Organisaatiomuutokset toimialaohjelman ja strategian mukaan. Mittari: Muutokset täytäntöön täysimääräisesti 2024.		Toteutunut osittain
Rakennusvalvonnan digitalisaation edistäminen Mittari: Alle 2kpl paperisia hakemusia/kk		Tavoite toteutunut
Hiljaisen tiedon siirtymisen varmistaminen. Mittari: Riittävän varhaiset rekrytoinnit väh. 6 kk ennen eläköitymistä.		Tavoite toteutunut
Uusi rakennusjärjestys voimaan 2025 Mittari: Uudistaminen tehty 2024.		Siirretty vuodelle 2025
Uudet ympäristönsuojelumääräykset Mittari: Uudistaminen tehty 2024.		Toteutui osittain
Rakennusvalvonnan kiinteistöselvitys Mittari: Kattavuus väh. 30 % kaikista kiinteistöistä		Tavoite toteutunut, kattavuus 40–50%
Kiinteistöpalvelujen pitkäntähtäimen suunnitelma (PTS) Mittari: Kattavuus 100 % kunnan suoraan omistamista kiinteistöistä.		Toteutui osittain, jatkuu vuonna 2025
Ympäristöterveyshuollon laatujärjestelmä Mittari: Laatujärjestelmä käytössä vuoden 2024 aikana.		Tavoite toteutunut
Lautas- ja linjastohävikin näkyväksi tekeminen ja vähentäminen Mittari: Ruokahävikin pienentäminen. Lautashävikki alle 30 g/asiakas		Tavoite toteutunut

Tarkastuslautakunta on päättänyt nostaa ympäristö- ja tekniseltä toimialalta tarkasteltavaksi seuraavat huomiot, joihin pyydämme kommenttia:

- Tarkastuslautakunta suosittelee, että suoraviivaisten mittareiden lisäksi olisi tärkeää myös arvioida niiden vaikutuksia tavoiteltuihin lopputuloksiin (esim. digitalisaation hyödyt, hyljätyn tiedon siirtymisen onnistuminen, ruokahävikin kokonaisvaikutus).
- Tarkastuslautakunta suosittelee, että laadullisia arviointoja ja mittareita harkitaan otettavan käyttöön tulevaisuudessa.

3.6 Hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen

Viime vuosina Sotkamossa on havaittu sekä huolestuttavia että myönteisiä kehityssuuntia lasten ja nuorten hyvinvoinnissa. Mielialaoireet ovat lisääntyneet alakoululaisilla merkittävästi: niitä koki 24,7 % oppilaista vuonna 2023 verrattuna 15,2 %:iin vuonna 2021. Aamupalan säännöllinen syöminen on edelleen haaste, sillä jopa yli kolmannes yläkoululaisista jättää sen väliin. Lisäksi sähkösavukkeiden käyttö on yleistynyt erityisesti yläkoulun tyttöjen keskuudessa. Lukion poikien humalahakuinen juomista tapahtuu myös enemmän.

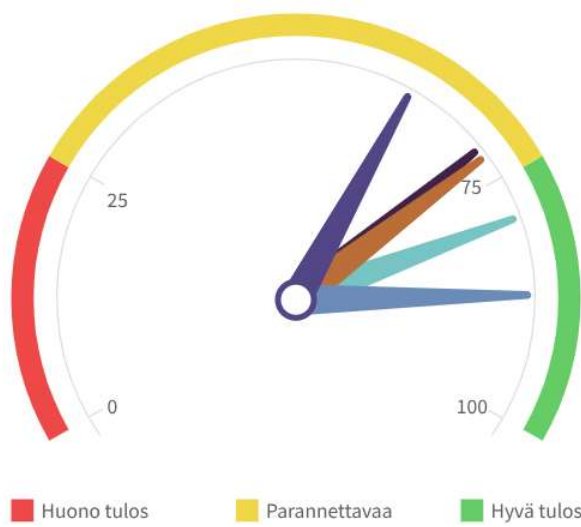
Positiivisena kehityksenä kannabiskokeilut ovat vähentyneet, ja yläkouluikäisten poikien tupakka-, sähkösavuke- ja nuuskankäyttö on vähentynyt. Lapsiperheiden hyvinvointia on tuettu matalan kynnyksen palveluilla ja yhteistyöllä järjestöjen kanssa. Samalla on tunnistettu työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen haasteet sekä tarve lisätä vanhempien tukiverkostoja.

Kunnassa on tehty toimenpiteitä mielen hyvinvoinnin tukemiseksi jo varhaiskasvatuksesta alkaen sekä pyritty edistämään yhteisöllisyyttä ja terveellisiä elintapoja. Ehkäisevän päihdetyön toimet ovat olleet keskeisessä roolissa kaikissa ikäryhmissä. Työikäisillä painopiste on ollut stressinhallinnassa ja ravitsemusterveyden edistämisessä, kun taas ikäihmisten kohdalla on panostettu osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen.

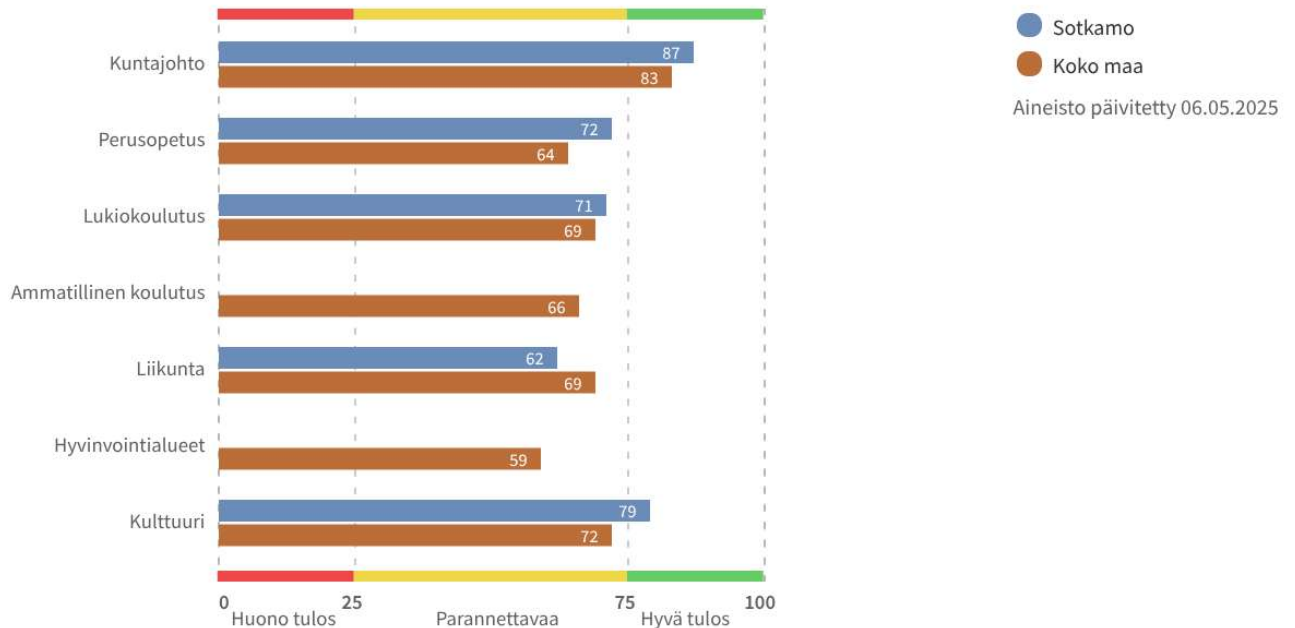
Tarkastuslautakunta on tarkastellut myös THL:n TEAvisaria. Se on työkalu, joka kuvaa kuntien toimintaa asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi palvelussa teaviisari.fi. THL hankkii palvelun datan kyselyillä, jotka on suunnattu toimialasta vastaaville viranhaltijoille, ja tietoja myös täydennetään tilastoilla.

Oheessa on esitetty ja lyhyesti myös analysointi TEAvisarin tuloksia Sotkamon kunnan toimintaan liittyen. Vertailua on tehty koko maan keskiarvoon.

Kaikki sektorit : Sotkamo 2024

Kaikki sektorit : 2024

TEA-viisarin tulokset ovat hyvin samankaltaiset vuoteen 2023 verrattuina. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen arvosanat ovat hieman laskeneet. Liikunta on kasvanut yhdellä ja kulttuuri sekä kuntajohto ovat pysyneet samoina. Kaksi viimeksi mainittua ovat TEA-viisarissa kunnan vahvimmat osa-alueet. Sotkamo menestyy suhteellisen hyvin, kun kaikkia sektoreita verrataan maan keskiarvoon.

Yksityiskohtaisemmasta tarkastelusta ilmenee, että kuntajohto saavuttaa täydet pisteet johtamisessa, seurannassa ja osallisuudessa. Perusopetuksessa korostuu myös hyvä johtaminen, mutta heikoimman

arvosanan saavat seuranta ja osallisuus. Lukiokoulutuksessa osallisuus ja ydintoiminnot ovat THL:n mukaan kunnossa ja eniten kehitettävää löytyy seurannassa. Liikunnan kohdalla tulosta laskee erityisesti heikko seuranta ja johtaminen. Kulttuurissa osallisuus ja muut ydintoiminnot ovat hyvin vahvoja.

3.7 Yleisiä huomioita ja kiitoksia kunnan toiminnasta

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota myös joihinkin yleisiin seikkoihin, jotka eivät kosketa erityisesti mitään tiettyä toimialaa.

Tarkastuslautakunta on päättänyt nostaa yleisesti kunnan toiminnasta huomioitavaksi:

- Tarkastuslautakunta suosittelee, että konkreettisten tavoitteiden ja mittareiden lisäksi laadulliset näkökohdat toteutuvat käytännössä jokaisella toimialalla. Lisäksi avoimuus toteutettujen toimenpiteiden ja ohjelmien sisällöstä voisi lisätä ymmärrystä ja luottamusta tehtyyn työhön. Jatkuva arviointi ja kehittäminen ovat avainasemassa.
- Tarkastuslautakunta haluaa huomauttaa, että kunnan henkilöstöllä on oltava päivittämisen lisäksi myös aikaa kehittämistyölle.

Tarkastuslautakunta haluaa myös kiittää kuntaa onnistumisista.

Haastavasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta tavoitteet on saavutettu suhteellisen hyvin. Suuret hankkeet pystyttiin toteuttamaan aikataulussa ja onnistuneesti.

Sotkamon kunta on osoittanut vahvaa sitoutumista lasten ja nuorten oikeuksiin. Päätöksenteossa on korostettu lasten ja nuorten oikeuksien toteuttamista sekä lapsivaikutusten arvioinnin tärkeyttä. Tämä osoittaa lapsilähtöistä ajattelutapaa. Lapsivaikutusten arvioinnin sisällyttäminen osaksi päätöksentekoprosessia on erittäin positiivista ja edistää lapsen edun huomioimista.

Sotkamon kunnan imago on pääosin positiivinen ja moniulotteinen. Se rakentuu vahvasti matkailun, luonnon, liikunnan ja perheystävällisyyden ympärille. Viimeaikaiset tunnustukset elinvoimaisuudesta ja kulttuuritarjonnasta vahvistavat tätä kuvaa. Tulevaisuudessa on tärkeää jatkaa määrätietoista työtä Sotkamo-brändin yhtenäisyyden ja kohdennetun markkinoinnin parissa, jotta Sotkamo säilyttää ja vahvistaa houkuttelevuutensa niin asukkaiden, matkailijoiden kuin yritystenkin silmissä.

Tarkastuslautakunta kiittää kunnan työntekijöitä sekä päättäjiä yhteistyöstä, rohkeudesta ja positiivisuudesta. Kiitos kuuluu myös kuntalaisille: Sotkamo ei olisi ilman sotkamolaisia.

SOTKAMO

Vuokatin
vaarojen
pitäjä

Sotkamossa 20. toukokuuta 2025
Tarkastuslautakunta
Sähköiset allekirjoitukset

Kaisu Rimpiläinen
puheenjohtaja

Yrjö Sorvari
varapuheenjohtaja

Ari Korhonen
jäsen

Anssi Rautio
jäsen

Sari Alakurtti
jäsen

Merja Korhonen
jäsen

Tuula Rossi-Määttä
jäsen

